ІСТОРИЧНА ЦИВІЛІСТИКА

УДК 347.7(436)(091):340.12:340.134

Федущак-Паславська Ганна Михайлівна,
кандидат юридичних наук , доцент, доцент кафедри історії держави,
права та політико-правових учень ЛНУ імені Івана Франка

ІСТОРИЧНО-ПРАВОВІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ АВСТРІЙСЬКОГО ЗАГАЛЬНОГО ЦИВІЛЬНОГО УЛОЖЕННЯ

Постановка проблеми. У сучасних умовах інтеграційних процесів на шляху до входження України в європейський простір і надалі залишається актуальною проблема вивчення історичних коренів різноманітності правових систем різних країн, що сприятиме визначенню спільних засад їх розвитку, а також виявленню основних тенденцій та перспектив розвитку права західної правової традиції. У дослідженні зроблена спроба, на базі аналізу історичної, історично-правової літератури та законодавчих актів, визначити історично-правові та філософські передумови створення Австрійського загального цивільного уложення 1811 р. Для цього належить вирішити такі завдання:

- виявити закономірності та особливості систематизації права провінцій імперії Габсбургів;
- визначити закономірності та особливості проведення кодифікації цивільного права Австрії;
- встановити філософські засади кодифікаційних робіт у сфері приватного права, проведених у імперії Габсбургів, починаючи з 50-х рр. XVIII ст. і до появи Австрійського цивільного уложення у 1811 р.;
- визначити роль римського права у цьому процесі, враховуючи той факт, що тривалий час воно було діючим у більшості країн Європи;
- виявити основні напрямки розвитку правових вчень, які визначали філософські засади законотворчих робіт у сфері приватного права від середини XIX ст., та їх вплив на процес новелізації Австрійського загального цивільного уложення.

Виклад основного матеріалу. У Австрії важливим етапом проведення кодифікацій у різних сферах регулювання суспільних відносин був період панування імператриці Марії Терезії (1740-1780 рр.), яка прагнула «об'єднати всі свої володіння у державу сучасного типу» [1, с. 482]. Цьому перешкоджало те, що підвладні Габсбургам землі зберігали свої власні правові системи.

Кодифікаційні роботи розпочалися з кримінального права, де діяли, зокрема законодавчі акти імператорів Фердинанда (1656 р.) та Йосифа I (1707 р.). Тому, створена Марією Терезією 1752 р. комісія повинна була переглянути ці діючі законодавчі акти, порівняти їх, об'єднати та відредагувати у відповідності з вимогами часу. У результаті 31.12.1768 р. був проголошений, написаний німецькою мовою, кодекс – «Constitutio Criminalis Theresiana», який складався з двох частин: перша, присвячена формальному праву, складалася з 54 розділів, поділених на переграфи; у другій, яка складалася з 50 артикулів та 5 додатків, містилися приписи матеріального права [2, с. 155-156]. У ньому була кодифікована існуюча ще з середньовіччя правова система, на якій не відобразилися цінності просвітництва [3, с.198]. Наявність системижорстоких покарань,спрямованих на залякування; інквізиційних засобів ведення слідства і процесу, і, зокрема, тортур як засобів досягнення визнання вини обвинуваченим та ін., передбачених у Constitutio Criminalis Theresiana (поширеніша назва – «Терезіана»), сприяло тому, що за кодексом закріпилася ще одна назва «Nemesis Theresiana» (лат. Терезіанська Немезида).

Гуманістичні ідеї, поширені у Європі, вплинули на сферу регулювання кримінального права, будучи втіленими у кримінальний кодекс 1786 р. –«Леопольдіну». Цей кодекс відзначався тим, що згідно з вченням Ч. Бекаріа, основною метою покарання вбачав виправлення злочинця. Кримінальний кодекс «Жозефіна» (1787р.)стосувався лише кримінального матеріального права. Тут містилися передові для того часу принципи здійснення кримінального судочинства.Як і в «Леопольдіні», метою покарання було виправлення злочинця. Роботи з кодифікації кримінального права продовжувалися за панування Франца II і з 01.01.1797 р. ця кодифікація набула чинності під назвою «Кримінальний

закон для Західної Галичини». Текст цього закону, з деякими доповненнями, став основою для видання у 1803 р. кримінального кодексу – «Францісканы».

Починаючи з 1753 р., коли була створена компіляційна комісія для уніфікації приватного права всіх провінцій Габсбургів [4, с. 234], кодифікаційні роботи проводилися з перервами кілька десятиліть, і завершилися прийняттям у 1811 р. Австрійського загального цивільного уложення -Allgemeine sB?rgerlichesGesetzbuch (ABGB).

Перша компіляційна комісія по розробці Цивільного кодексу, створена 1753 р., «повинна була при створенні кодексу обмежитися лише приватним правом, не зачіпати наскільки це можливо діючого права, а право провінцій, наскільки дозволяють умови, узгоджувати між собою, при цьому залучаючи звичаєве право і кращі його інтерпретації, а також право інших держав, постійно звертаючись до загальних принципів права розуму для внесення необхідних виправлень та доповнень» [1, с.482]. Філософські основи кодифікації містилися у наперед визначених Принципах розробки кодексу, згідно з якими належало з різноманітності законів провінцій імперії Габсбургів вибрати такі, що відповідають справедливості і природному праву та узгоджуються із принципами розуму [5, с.291]. Належить підкреслити, що на формування концепції кодифікаційних робіт у досліджуваний період мало вчення Ш.-Л. Монтеск'є про залежність форми правління, правової системи та ін. від географічного розташування, клімату, властивостей ґрунту та ін., яке було певною модифікацією, поширених на той час, ідей природно-правової школи. Відомий французький філософ описувані ним залежності називав «духом законів» [5, с. 300]. Саме ця модифікація природно-правової концепції була аргументом як для прихильників запровадження єдиного кодексу для всіх народів, які жили на території імперії Габсбургів, так і для їх опонентів. Комісія вчених-правників, яка займалася проектом, у вже згаданих Принципах розробки кодексу зауважувала, що відмінність законів у різних провінціях імперії виникла з відмінностей у їх способі життя і якби вдалося виявити історичні корені цих розбіжностей, то можна було б визначити спільні засади їх розвитку. Тими самими чинниками (відмінності у географічному розташуванні, повітрі, продуктах, способі життя) у зверненні до Марії Терезії критики законодавчої єдності аргументували свою позицію, зазначаючи, що ці чинники мають визначальний вплив на правову систему різних народів [5, с. 301]. Р.Кабріяк також розглядає теорію кліматів Ш.-Л. Монтеск'є як таку, що захищає місцеву специфіку від уніформізації через кодифікацію [6, с. 59].

План кодифікації австрійського права, розроблений празьким адвокатом, професором Й. Ацоні, передбачав три частини: I. право осіб; II. речове право; III. зобов'язальне право [7, с. 47]. Тут належить підкреслити, що ця структура нагадує інституційну систему римського права, правда, з деякими змінами. Загалом, найвизначнішим був внесок у роботу над кодифікацією у цей період згаданого вище Й.Ацоні, а також представника австрійського уряду радника Й.Ф.Холгера. Саме вони репрезентували, відповідно чеське та австрійське провінційне право.

У результаті в 1766 р. з'явився перший проект австрійського цивільного кодексу, який був названий за ім'ям імператриці Марії Терезії «Терезіанським кодексом»[8, с. 90; 7, с. 47; 1, с. 483] (CodexTheresianus). Однак, під впливом канцлера Кауніца, який був знавцем ідеології Просвітництва, цей проект у восьми томах, затверджений не був [4, с. 234]. Державна Рада Австрії також розкритикувала проект за надмірну науковість, громіздкість та перенасиченість римським правом [1, с. 483].

Створеній Марією Терезією у 1772 р. новій комісії було видане розпорядження переробити проект кодексу на таких засадах: 1. Закон не належить плутати з підручником, тому слід вилучити з кодексу визначення, класифікації і т.п.; 2. Все має бути максимально коротким, але без шкоди для ясності, тому слід вилучити окремі випадки або зробити можливим їх регулювання за допомогою загальних принципів; 3. Належить уникати двозначностей та неясності, але одночасно не допускати повторень та непотрібних пояснень у тих випадках, коли розумна людина і без них зможе все зрозуміти; 4. Закон не належить надто прив'язувати до римського права, його основою мають бути принципи природної справедливості [1, с. 483].

Декретом від 1 листопада 1786 р. наступник Марії Терезії, її син Йосиф II (1780-1790 рр.) затвердив першу частину проекту Терезіанського Кодексу, опрацьовану Я. Хортеном, під назвою «Кодекс Йосифа» (Josephinisches Gesetzbuch). Цікаво, що у «Історії Австрії» Е.Цьольнер зазначає, що перша частина ABGB з'явилася у 1786 р., а оприлюднене в ньому «сімейне право здебільшого відповідало проголошеному у 1783 р. сімейному патентові (Ehepatent); введене там визначення шлюбу(доти шлюб укладали тільки церковні служби) як цивільного договору, зумовило опір церкви...» [9, с. 314]. А у відомому дослідженні кодифікацій Р.Кабріяк взагалі твердить, що частина CodexTheresianus, з деякими «змінами, була видана у 1786 р. Йосифом II під назвою Allg emeinesB?rgerlichesGesetzbuch (ABGB) – Загальне цивільне уложення, хоч підготовка повного тексту Кодексу завершилася лише до 1811 р, після чого на наступний рік він вступив у силу» [6, с. 62].

«Кодекс Йосифа» («Йозефінський кодекс законів»), який регулював права осіб, складався з 300 пунктів (замість 1500 у попередньому проекті) і був поділений на п'ять розділів: 1. про закони; 2. про права підданих; 3. про права подружжя; 4. про права батьків і дітей; 5. про права сиріт та інших осіб не здатних управляти своїми справами [10, с. 18]. Наступні дві частини Терезіанського Кодексу були затверджені у 1787 р. і кодекс набув чинності[8, с. 91; 7, с. 47; 10, с. 18].

Створена 1790 р. імператором Леопольдом II (1790 – 1792) вже третя, придворна комісія з питань законів, очолювана австрійським професором К.А. Мартіні, який викладав природниче право у Віденському університеті, продовжила роботу над укладанням повного цивільного кодексу Австрії. Імператорськими патентами 1790 та 1791 рр. перед комісією було поставлене завдання переглянути та доопрацювати цивільний кодекс Австрії 1786 р. [8, с. 91] в частині, що стосувалися розділів: «Про застосування законів щодо дій, які відбулися», «Про обов'язок суддів при винесенні рішень керуватися виключно законом», «Про позашлюбних дітей». Робота комісії «над укладанням повного цивільного кодексу Австрії завершилася у 1796 р.» [7, с. 47]. В обговоренні проекту брали участь імператорські установи, представники коронних країв та науковці. Так для надання висновку був запрошений і професор Віденського та Львівського університетів Б.Борзага [8, с. 91; 11, с. 232].

Створений під керівництвом професора К.А. Мартіні проект кодифікації цивільного права під назвою «Цивільний кодекс для західної Галичини» (В ?rgerlichesGesetzbuchf?rWestgalizien) був введений в дію імператорським патентом від 13.02.1797 р. [5, с. 245]. А у Східній Галичині кодекс набув чинності згідно з придворним декретом від 08.09.1797 р.

Цивільний кодекс для західної Галичини складався з трьох частин, поділених на розділи і параграфи (всього 1613 параграфів). Він, не маючи чітких назв розділів [8, с.91], повторював структурні складові Терезіанського Кодексу (регулював права осіб; визначав поняття речі, речові права та способи їх набуття; встановлював порядок укладення договорів та розглядав інші підстави виникнення зобов'язань), все ж значно відрізнявся від нього. Цивільний кодекс для західної Галичини ґрунтувався на філософських засадах природничого права.

Значення Цивільного кодексу для західної Галичини полягало в тому, що в результаті проведення експертиз у 1801-1806, 1808 і 1810 рр., досвід його застосування був узагальнений і 07.07.1810 р. схвалений. Відтак, комісія по кодифікації цивільного права Австрії врахувала зроблені узагальнення.

Аналіз практики застосування Цивільного кодексу для західної Галичини був врахований при остаточному доопрацюванні кодифікації цивільного права Австрії вже четвертою комісією, створеною у 1801 р. під головуванням професора Ф. Цайлера, що викладав природниче право у Віденському університеті і відповідно, при опрацюванні матеріалу прагнув досягти компромісу між природничим правом і реальністю.

У цитованому вище дослідженні історії Австрії Е.Цьольнер підкреслює, що «ФранцЦайлер, розвиваючи попередні праці Карла фон Мартіні, завершив монументальну працю над «Загальним цивільним кодексом законів» (більш поширеною є назва «Австрійське загальне цивільне уложення»), який був створений за попередніми працями К. фон Мартіні. Він уклав його в дусі просвітництва і природного права...» [9, с. 366].

У 1808 році комісія подала остаточний варіант проекту імператору Францу І.В. обґрунтуванні, підготованому професором Ф. Цайлером, зазначалося, що «закон ґрунтується на спільних і вічних принципах розуму і справедливості. Тому більшість норм цивільних кодексів цивілізованих народів співпадають. І стає зрозумілим чому для європейських держав старе римське право настільки довго було основним джерелом вирішення спірних питань. Але зараз настав час, коли кожній державі потрібні власні закони...» [1, с. 484].

Остаточна редакція кодексу була санкціонована імператором 01.06.1811 року, а з початку наступного року він набув чинності у всіх частинах монархії Габсбургів як Австрійське загальне цивільне уложення. Воно було видане німецькою мовою. Комісія під керівництвом радника Вищого суду К. Кміцикевича здійснила в 1868 р. у Львові переклад тексту ABGB українською мовою [7, с. 48].

Як і Кодекс Наполеона (1804 р.) Австрійське загальне цивільне уложення (1811 р.) також було складене на основі природничо-правової концепції, доповненої досягненнями римського права, адаптованого до тогочасних потреб суспільства. Дослідники підкреслюють, що норми ABGB були чітко і просто сформульовані, містили посилання на здоровий глузд і доцільність, а також були настільки абстрактно викладені, щоби бути в змозі охопити якомога ширше коло випадків [12, с. 233].

Загалом, кодифікації першої половини XIX ст. відбувались під впливом ідей природничо-правової теорії та лібералізму, які панували у тогочасній правовій доктрині. Закріпивши принципи рівності, звільнення особи від опіки держави, економічної свободи, надавши суддям право за певних умов заповнювати прогалини у законі, спираючись на природниче право і т.д., тобто будучи за змістом прогресивним законодавчим актом, Австрійське загальне цивільне уложення, однак, не відповідало

тогочасному рівню розвитку культури і суспільним обставинам у країні.

Якщо норми про права осіб та норми, які стосувалися шлюбно-сімейного права ще зберігали відбитки попередніх епох, то приписи майнового права формулювалися на засадах індивідуалізму та лібералізму. У цій сфері особливо наголошувалося на необмеженості приватної власності та на свободі договору.

Внаслідок проведених кодифікацій, у XIX ст. на зміну природно-правовим принципам у цивілістичній доктрині Європи приходять різні напрямки позитивізму, який, як відомо, зводить вивчення права до аналізу норм діючих законів, тобто застосовує формально-догматичний метод дослідження. Одним із таких напрямків у цивілістиці була школа екзегези, представники якої вважали кодекс самодостатнім цілим, що містить приписи, здатні врегулювати всі можливі життєві випадки. Для цього належить, при застосуванні правового припису, встановити намір законодавця. Характерними ознаками цього напрямку також була побудова абстрактних логічних конструкцій, культ правового припису. Відтак представники школи екзегези вважали, що суддя чисто механічно застосовує правові приписи, шляхом логічних операцій та встановленням обсягу зобов'язуючих норм кодексу. Правова наука, під впливом зазначених поглядів, перестає турбуватися питанням про справедливість того чи іншого правового припису, про його здатність вирішити конкретні практичні потреби, а піклується про стрункість правової конструкції [13, с. 162-163].

Так само в цивілістичній доктрині Австрії екзегеза стала провідним напрямком. Починаючи від співавтора ABGB Ф. Цайлера, австрійські цивілісти першої половини XIX ст. займалися виключно догматичним аналізом норм кодексу, а їх діяльність відзначалася культом букви закону. Цьому сприяла реформа правової освіти, запропонована Ф. Цайлером на поч. XIX ст., що полягала у вивченні кодифікованого права, так само не зважаючи на історично-теоретичні засади. Тобто, як у науковій сфері, так і у сфері викладання права, не виходили поза екзегезу (роз'яснення) приписів кодексу [4, с. 299].

Ситуація, що склалася під кінець XIX ст., коли суспільні конфлікти вже привели до перегляду ліберальних цінностей: індивідуалізм, свобода окремої особи обмежувались на користь інтересів суспільства як цілого; принцип необмеженої приватної власності належало замінити підходом до приватної власності як до суспільної функції тощо, не могла не вплинути на Австрійське загальне цивільне уложення. Виникають програми реформ, сформульовані, виходячи з ідей солідаризму та забезпечення незахищених слабких осіб перед егоїзмом економічно сильніших індивідів.

Так само з метою захисту слабших учасників господарського обороту та для забезпечення суспільного інтересу, на зміну лібералізму приходить активне втручання держави у господарське життя. Антиіндивідуалістичні та антиліберальні тенденції торкнулися основних засад майнового права: необмеженої власності та свободи договору, які починають обмежуватись і в законодавстві, і при здійсненні судочинства. Зазначені нові тенденції на той час реалізовувалися не стільки шляхом новелізації кодексів, яка здійснювалася, переважно як виняток, а в практиці судочинства [4, с. 301].

Нова, так звана, соціальна течія порушила не лише фундаментальні буржуазно-ліберальні засади європейської цивілістики, але й зруйнувала традиційні межі системи приватного права. З одного боку з'явилися до того невідомі інститути, що привело до виділення нових галузей, таких як аграрне право, трудове право, господарське право. З другого боку, в середину системи приватного права, разом із втручанням держави у сферу приватноправових відносин, проникають публічно-правові методи їх регулювання. Отже, розпочинається процес, який називається публіцизацією приватного права, що викликала помітні зміни у системі права.

Відтак, з часом, багато положень кодексу піддавалися критиці і зазнавали змін. Зокрема, професор Віденського університету Джозеф Унгер критикував ABGB у праці «Система австрійського цивільного права» (1856 р.) за норму, викладену у § 7, відповідно до якої суддя, при тлумаченні має спиратися на природно-правові принципи та за норми §§ 16 і 17, згідно з якими людина розглядається як носій вроджених природних прав і тому від народження наділена правосуб'єктністю. Така критика спричинила до створення у 1904 р. за пропозицією Д. Унгера комісії з перегляду Австрійського загального цивільного уложення, робота якої завершилася 1914-1916 рр. виданням доповнень до цього акту.

Вироблений урядом проект змін у вигляді трьох новел до ABGB, був оголошений імператорськими розпорядженнями. І Новела (1914р.) стосувалася змін у праві осіб, у речовому та спадковому праві; ІІ Новела (1915 р.) – містила приписи про ліквідацію та відновлення меж; ІІІ Новела (1916 р.) – найширша за обсягом – змінила деякі приписи зобов'язального права [12, с.234].

Висновки. На зроблених змінах відчутний вплив німецької юриспруденції та Німецького цивільного уложення (1900 р.). Вважається, що вони погіршили зміст Австрійського загального цивільного уложення, але сприяли консолідації і розвитку германського підтипу права. ABGB зазнало скорочень ціною багатьох прогалин. І це поклало тягар відповідальності при вирішенні казуїстичних

питань на судову практику та одночасно дало змогу й викликало потребу проявляти гнучкість при тлумаченні його норм. Важливими є положення про зворотну силу закону і правила тлумачення закону у Вступі до ABGB. Тут (у вступному титулі) також дане визначення предмету цивільного права, співвідношення закону із звичаєвим правом, статутне право та інші правові норми. У § 7 йдеться про подолання прогалин у законі, згідно з яким у випадку, якщо ні буква, ні дух закону не дають рішення проблеми, суддя зобов'язаний звернутися до подібних випадків, у яких закон дає конкретні рішення, а також до принципів інших законів, споріднених з даним. Якщо ж і далі залишаються сумніви, то судді необхідно «ретельно зваживши всі обставини, вирішувати проблему на основі принципів природничого права».

Кодифікація австрійського цивільного права тривала з перервами, починаючи з 1753 р., і завершилися прийняттям у 1811 р. Австрійського загального цивільного уложення.

Не зважаючи на численні застереження з приводу використання римського права, Австрійське загальне цивільне уложення, як і інші кодифікації приватного права того періоду, не змогло уникнути його впливу.

Так само як і інші кодифікації приватного права у Європі першої половини XIX ст., Австрійське загальне цивільне уложення зазнало також впливу ідей природничо-правової теорії та лібералізму.

На формування та подальшу новелізацію норм Австрійського загального цивільного уложення, як і на цивільне законодавство інших країн Європи, впливали різні правові вчення: природничого права, лібералізму, позитивізму (у формі екзегези), а також в певній мірі, юриспруденції інтересів, школи вільного права, історичної школи права, відродженого природничого права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Харитонов Е.О., Харитонова Е.И. Очерки сравнительного правоведения: традиции частного (гражданского) права в Европе / Е.О. Харитонов, Е.И. Харитонова. – Одесса : Феникс, 2013. – 642 с.
2. Wawel-Louis J. Poczotkowe Sadownictwo Austryackie w Galicyi (1772-1784) / Jozef Wawel – Louis. – Lwow, 1897. – 224 s.
3. Воцелка К. История Австрии: культура, общество, політика ; [пер. с нем.] / В.А. Брун-Цеховского, О.И. Величко, В.Н. Ковалева. – Москва : Весь Мир, 2007. – 512 с.
4. Sojka-Zielinska K. Historia prawa / K. Sojka-Zielinska. – Warszawa : Panstwowe Wydawnictwo Naukowe. – 1986. – 429 s.
5. Kelly J.M. Historia zachodniej teorii prawa / J.M. Kelly. – Krakow : Wydawnictwo WAM. – 2006. – 494 s.
6. Кабрияк Р. Кодификации [пер. с фр.] / Л. В. Головко. – М. : Статут, 2007. – 476 с.
7. Кульчицький В.С. Джерела, структура, основні положення Австрійського цивільного кодексу 1811 р. / В. Кульчицький, І. Левицька // Вісник Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2009. – Вип. 48. – С. 46-51.
8. Бойко І.Й. Правове регулювання цивільних відносин на українських землях у складі Австрії та Австро-Угорщини (1772-1981 рр.) / І.Й.Бойко // Вісник Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2013. – Вип. 57. – С. 88-95.
9. Цьольнер Е. Історія Австрії [пер. з нім.] / Р. Дубасевич, Х. Назаркевич, А. Онишко, Н. Іваничук. – Львів : Літопис, 2001. – 712 с.
10. Никифорак М.В. З історії кодифікації австрійського цивільного та цивільно-процесуального права / М.В. Никифорак // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – Вип. 82. – 2000. – С. 18-22.
11. Мельник М. Борзага Бальтазар / М. Мельник // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т.; т.1: А-К. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 716 с.
12. Sojka-Zielinska K. Historia prawa / K. Sojka-Zielinska. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN. – 1995. – 404 s.
13. Федущак-Паславська Г.М. Джерела та основні риси приватного права у Європі Нового часу / Г.М. Федущак-Паславська // Вісник Львів. ун-ту. Сер. юрид. – 2012. – Вип. 56. – С. 159-167.

Федущак-Паславська Ганна Михайлівна

ІСТОРИЧНО-ПРАВОВІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ АВСТРІЙСЬКОГО ЗАГАЛЬНОГО ЦИВІЛЬНОГО УЛОЖЕННЯ

У статті висвітлені історично-правові передумови та філософські засади кодифікації цивільного права Австрії, яка завершилася створенням у 1811 р. Австрійського загального цивільного уложення. У процесі кодифікації приватного права у Австрії були прийняті різні законодавчі акти, що відображали відповідні, пануючі у той чи інший період, філософські ідеї. Виявлено вплив римського приватного права, а також ідей природничого права та лібералізму на стадії становлення ABGB. В процесі застосування норм Австрійського загального цивільного уложення та його новелізації (на поч. XX ст.) помітними є впливи вчення екзегези та відродженого природничого права.

Ключові слова: Терезіанський кодекс, Австрійське загальне цивільне уложення, ідеї природничо-правової школи, ліберальні ідеї, школа екзегези, необмежена приватна власність, свобода договору.

Федущак-Паславская Ганна Михайловна

ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕИ ФИЛОСОФСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИСОЗДАНИЯ АВСТРИЙСКОГО ВСЕОБЩЕГО ГРАЖДАНСКОГО УЛОЖЕНИЯ

В статье освещены историко-правовые предпосылки и философские основания кодификации гражданского права Австрии, которая завершилась созданием в 1811 г. Австрийского общего гражданського уложения. В процессе кодификации частного права в Австрии принимались различные законодательные акты, которые отображали соответствующие господствующие, в той или иной период, философские идеи. Установлено влияние римського частного права, а также идей естественного права и либерализма на стадии становления ABGB. В процессе применения норм Австрийского общего гражданського уложения и его новелизации (в нач. XX в.) заметными являються влияния учения экзегезы и возрожденного естественного права.

Ключевые слова: Терезианский кодекс, Австрийское всеобщее гражданское уложение, идеи естественно-правовой школы, либеральные идеи, школа экзегезы, неограниченная частная собственность, свобода договора.

Fedushchak-Paslavska Hanna Myhailivna

HISTORICAL, LEGAL AND PHILOSOPHICAL PRECONDITIONS OF CREATING OF THE ABGB

The article highlights the historical and legal background and philosophical principles of civil law codification of Austria, which culminated in the creation in 1811 of the Austrian general civil code. In the process of codification of private law in Austria there are different pieces of legislation, reflecting appropriate, prevailing in a givenperiod, philosophical ideas. The influence of Roman private law and natural law ideas of liberalism and emerging ABGB. During the application of the Austrian general civil code and its amendment (in the beginning of XX c.) is noticeable in fluences exegesis and revived the doctrine of natural rights.

Keywords: The Codex Theresianus, the ABGB, the idea of natural law school, liberal ideas, School exegesis, unlimited private property, freedom of contract.